

Asia: VN/5283/2020

Hallituksen esitys ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntö VN/5283/2020

Hallituksen esitys ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Kuntaliitolta lausuntoa hallituksen esi-tyksestä ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta. Lain on tarkoitus tulla voimaan lokakuulla 2022. Esityksellä pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan työperusteisten oleskelulu-pien myöntämistä lyhentämällä käsittelyaikoja ja lisäämällä automaation käyttöä. Tavoitteena on lisätä työ- ja koulutusperusteista maahanmuuttoa mm. työvoimapulasta kärsivillä aloilla ja TKI-toiminnan kärki- ja kasvualoilla ottaen huomi-oon erityisesti erityisosaajat, tutkijat ja opiskelijat. Tavoitteena on myös säätää työnantajan ja työntekijän velvollisuuksista sekä estää ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä. Esityksessä täsmennettäisiin yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskelulupaa, samoin Suomessa tutkinnon tai tutkimuksen suorittaneille tulisi oma lupa, samoin erityisasiantuntijalle. Työntekijän oleskeluluvan myöntämiseen liittyisi edelleen TE-toimiston tekemä osapäätös eli saatavuusharkinta. Esityksessä säädettäisiin myös ELY-keskusten antamista ulkomaisen työvoiman käytön alueellisista linjauksista.

Kuntaliitto pitää esityksen tavoitteita kannatettavia. Kuntien ja alueiden elinvoima edellyttää osaavaa työvoimaa palveluissa, yrityksissä ja hallinnossa. Keinoja, joilla voidaan nopeuttaa ja tehostaa työvoiman maahanmuuttoa Suomeen, on kehitettävä erityisesti työvoimapula-aloilla.

Oleskelulupakäytäntöjen kehittämisen lisäksi tulee edistää jo muutoinkin maahan muuttaneiden henkilöiden tutkintojen ja osaamisen tunnistamista, muunto- ja täydennyskoulutusta sekä suomen/ruotsin kielen opintoja sekä nopeuttaa Valviran lupaprosesseja.

Saatavuusharkinnalla voidaan ottaa huomioon jo maassa olevan työvoiman työllistymisen edistäminen sekä työvoiman hyväksikäytön torjunta. Työvoiman maahanmuutto on tärkeää myös kuntien työvoiman saannin näkökulmasta, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon alalla.

Kuntaliitto korostaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikat kuuluvat keskeisiin työvoimapulaloihin. Olisi tärkeää, että saatavuusharkinta poistettaisiin kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon alan henkilöstön osalta koko maassa. Kuntaliitto katsoo, että ELY-keskusten alueelliset työvoiman käytön linjaukset sosiaali- ja terveydenhuollon osalta tulisi yhdenmukaistaa koko maassa.

Hallituksen esityksen mukaan erityisosaajan oleskelulupa on sidottu ainoastaan palkkaukseen. Kuntaliitto esittää harkittavaksi, että erityisosaajaksi määriteltäisiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät, joihin sovelletaan Valvira edellyttämää ammatinharjoittamisoikeutta. Näihin ammatteihin ei kuitenkaan tulisi soveltaa palkkaukseen perustuvaa määritelmää erityisosaajasta.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että työnteen perusteella myönnettävien oleskelulupien yleisissä edellytyksissä on otettu huomioon turvattu toimeentulo.

Kuntataloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksen luvussa 4.2.1.1 Kuntataloudelliset vaikutukset esitetään, että ”esityksellä ei suoraan ole vaikutuksia kuntiin, koska esityksen sisältämät lainsäädäntömuutokset mahdollistavat osaltaan niitä tavoitteita, joita tämän esityksen alussa on esitetty maahanmuuton osalta”. Vaikka hallituksen esityksessä ei esitetä kunnille uusia tai laajenevia tehtäviä, tulee lainvalmistelussa huomioida myös mahdolliset välilliset vaikutukset kuntatalouteen. Työperusteisen maahanmuuton edistäminen tarkoittaa, että myös sellaisten henkilöiden määrä lisääntyy, joille syntyy kotikuntalaisuuden myötä oikeus lakisääteisiin palveluihin ja etuuksiin. Tämä lisää kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden kysyntää. Työperusteinen maahanmuutto lisää toisaalta kuntien verokertymää.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut, että arviointi kuntien tosiasiallisista mahdollisuuksista vastata niille kuuluvien palveluiden tuottamisesta tulisi tehdä kuntien verotulojen ja muiden tulojen sekä valtionosuuksien ja verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausten muodostaman kokonaisuuden pohjalta (PeVL 12/2011 vp, PeVL 34/2013 vp). Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut, että arviointi kuntien tosiasiallisista mahdollisuuksista vastata niille kuuluvien palveluiden tuottamisesta tulisi tehdä kuntien verotulojen ja muiden tulojen sekä valtionosuuksien ja verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausten muodostaman kokonaisuuden pohjalta (PeVL 12/2011 vp, PeVL 34/2013 vp). Kuntien rahoitusperiaatteen toteutumista arvioidaan julkisen talouden ohjausjärjestelmään sisältyvän julkisen talouden suunnitelman osana laadittavassa kuntatalousohjelmassa.

Kuntaliitto katsoo, että edellä mainitut välilliset kustannukset tulee mainita hallituksen esityksen luvussa 4.2.1.1 Kuntataloudelliset vaikutukset.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jarkko Huovinen

Anu Wikman-Immonen

johtaja, elinvoima ja talous erityisasiantuntija

Huovinen Jarkko
Suomen Kuntaliitto

Wikman-Immonen Anu
Suomen Kuntaliitto